

Hög examensålder sänker pensionen

skandia:

Förord

Pension är i grunden enkelt. Det handlar om att jobba, betala skatt, se till att ha tjänstepension och därutöver spara lite på egen hand till pensionen. Men djävulen finns i detaljerna och de är många just på pensionsområdet. Hur länge man måste jobba för att få en bra pension är en sån detalj. Vårt lands pensionssystem framhålls som en förebild i västvärlden för sin finansiella hållbarhet. Det beror på att vårt system har en nära koppling till hur mycket man arbetat och att varje arbetat år och arbetad timme räknas. Finansiell hållbarhet säger dock mindre om vilken nivå det blir på pensionen i förhållande till vår lön.

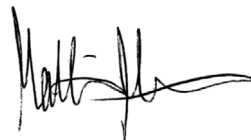
Den största utmaningen för att få pensionspengarna att räcka till stavas demografisk utveckling. Det handlar om att medellivslängden ökar snabbare än vi kunnat ana. Allt fler svenskar får uppleva sin 100-årsdag och dagens 70-åring har enligt forskare en hälsostatus som motsvarar en 50-åring på 1970-talet. Det är naturligtvis en fantastisk utveckling och något som vi ska vara stolta över. Men med så många friska år att se fram emot behöver något ändras för att pensionerna ska gå att leva gott på. Antingen behövs mer pengar in i systemet eller så behövs fler år av arbete för att finansiera livet som pensionär.

Debatten om pensionsåldern kan knappast ha undgått någon. Med den ökade medellivslängden och den fantastiska hälsoutvecklingen blir det en utmaning att få pensionspengarna att räcka om vi alla ska gå i pension vid 65 eller ännu tidigare. Det är relativt enkelt att förstå matematiken att om pensionspengarna ska räcka under fler år av pension så blir månadsutbetalningarna mindre om man inte jobbar något år längre. Det finns dock en utmaning som det pratas betydligt mindre om och det är den att arbetsmarknadsinträdet sker så sent i Sverige. Den utmaningen har vi på Skandia identifierat och låtit studera.

När Pensionsmyndigheten illustrerar det nya pensionssystemets utfall så har man de senaste åren kompletterat bilden med en "alternativ pensionsålder", det vill säga den ålder som är lämplig för varje ålderskull för att kompensera för den ökade förväntade livslängden. Normen om pension från 65 års ålder gör att pensionsutfallet ser relativt svagt ut i de typfall som ofta används. Men förläng arbetslivet i prognosen till din årskulls alternativa pensionsålder och allt ser mycket bättre ut.

Det stämmer såklart men djävulen sitter som bekant i detaljerna och typfallen använder som regel ett antaget arbetsmarknadsinträde vid 23 års ålder. Det stämmer å andra sidan mycket dåligt med verkligheten och särskilt gäller det för stora grupper av akademiker där inträdet på arbetsmarknaden sker långt senare.

OECD visar att Sverige ligger i den absoluta toppen vad gäller sena examensåldrar och det får en stor effekt på våra pensioner. Skandia har valt att studera hur stor den effekten är och hur det påverkar behovet av ett privat pensionssparande för en bra pension under ett långt och aktivt liv som pensionär.

Mattias Munter, Pensionsekonom, Skandia

Skandia – det ledande pensionsbolaget som tar ansvar

Skandia är ett av Sveriges ledande pensionsbolag som i över 160 år har försett människor med ekonomisk trygghet. Vi har en bred förankring i samhället med långsiktiga åtaganden gentemot individer, företag och offentlig sektor. Vi skapar affärsmöjligheter genom att möta flera av de utmaningar som företag och individer möter i samhället idag. Genom att erbjuda sparande med garanti, fondsparande, försäkringar för hälsa och trygghet, banktjänster och rådgivning skapar vi möjligheter för ett långt och ekonomiskt tryggt liv för våra knappt 2 miljoner kunder. 1,2 miljoner av dessa är också våra ägare. Våra

cirka 2 500 medarbetares yttersta uppgift är att maximera värdet för livförsäkringstagarna över livstiden av deras försäkringar. Engagemang för våra ägare, företags och privatkunder samt ansvaret som följer med att förvalta deras drygt 650 miljarder kronor i kapital genomsyrar hela vår verksamhet. Genom vår modell för värdeskapande, vårt erbjudande och våra ställningstaganden inspirerar vi våra kunder till ett långt och ekonomiskt tryggt liv. ●

Sammanfattning

Beräkningar över framtida pensioner utgår vanligtvis ifrån att etablering på arbetsmarknaden sker vid 23 års ålder. Som visas i denna rapport är detta långtifrån en representativ bild av verkligheten för dagens unga. Internationella beräkningar från OECD visar att genomsnittlig ålder för kandidatexamen är 28,3 år i Sverige och för masterexamen 30,2 år. I denna rapport görs en analys över när olika grupper av studenter faktiskt etablerar sig på arbetsmarknaden och hur etableringsåldern påverkar pensionerna. Till skillnad från OECD tittar vi i denna studie på magisterexamen istället för master. Detta i syfte att göra försiktiga antaganden i studien då en masterexamen är en längre utbildning.

En vanlig måttstock och målsättning för en god pension är 80 procents kompensationsgrad, det vill säga att pensionsinkomsten efter skatt ska vara 80 procent av inkomsten innan pension. I denna rapport används Pensionsmyndighetens egen kalkylmodell för att räkna ut hur högt sparande per månad som unga behöver göra genom arbetslivets gång för att lyckas nå upp till en sådan pension.

Vid analys av ålder för etablering så exkluderas i denna rapport personer över 35 år som tar ut examen. Det antas att unga som tar ut examen börjar arbeta samma år som de tar examen samt att individerna när de väl har börjat arbeta fortsätter arbeta yrkeslivet ut utan längre uppehåll för till exempel sjukdom eller arbetslöshet. Trots dessa försiktiga antaganden så visar det sig att behovet av pensionsbesparingar är omfattande när de faktiska åldrarna för examination tas i beaktande.

För såväl kvinnor som män som tar ut magisterexamen är den typiska åldern för examination, enligt metodiken i denna studie, 29 år. Detta är ett år lägre än snittet som OECD har räknat ut, vilket förklaras av att OECD inkluderar studenter äldre än 35 år i sina beräkningar. För att nå upp till 80 procent kompensationsgrad och gå i pension vid 65 års ålder så behöver kvinnor som läser till magisterexamen och etablerar sig på arbetsmarknaden vid 29 års ålder spara hela 4 490 kronor per månad. Eftersom män som läser till magisterexamen enligt

Tabell 1. Så mycket behöver unga som går i pension vid 70,6 års ålder spara varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid faktisk typisk ålder för examen	Differens
Magisterexamen kvinnor	560	1520	960
Magisterexamen män	600	1610	1010
Kandidatexamen kvinnor	495	1140	645
Kandidatexamen män	525	1220	695
Läkarexamen kvinnor	750	1990	1240
Läkarexamen män	770	2370	1600
Sjuksköterskeexamen kvinnor	550	1450	900
Sjuksköterskeexamen män	580	1770	1190
Socionomexamen kvinnor	565	1480	915
Socionomexamen män	580	1770	1190
Lärarexamen kvinnor	600	2090	1490
Lärarexamen män	600	2110	1510
Juristexamen kvinnor	640	1300	660
Juristexamen män	675	1570	895
Civilingenjörsexamen kvinnor	760	1550	790
Civilingenjörsexamen män	810	1880	1070

statistiken har något högre inkomster så behöver de också spara mera för en god pension, 4 770 kronor per månad.

Dessa är i praktiken orimliga besparingsnivåer för många. I rapporten görs därför också beräkningar över hur pensionen blir om den istället tas ut vid den av Pensionsmyndigheten angivna alternativa pensionsålder, det vill säga den pensionsålder som krävs för att kompensera för den förväntade ökade medellivslängden. Alternativ pensionsålder stiger således för varje årskull och för personer födda 1990 är den 70 år och sex månader (uttryckt som 70,6 år). Om pensionen senareläggs till denna ålder så minskar behovet av månadssparande till 1 520 kronor per månad för kvinnor. Detta är fortfarande 960 kronor mer per månad än om etableringen på arbetsmarknaden hade skett vid 23 års ålder. Män som läser till magisterexamen och etablerar sig på arbetsmarknaden vid 29 års ålder behöver spara 1 010 kronor mer per månad än om de hade etablerat sig vid 23 års ålder.

Samma beräkningar har även genomförts för unga som tar kandidatexamen samt utbildar sig till läkare, sjuksköterska, socionom, lärare, jurist samt civilingenjör. I tabell 1 redovisas hur behovet av privat pensions-sparande ökar kraftigt när hänsyn tas till faktisk typisk ålder för examen. Baserat på antagandet om etablering på arbetsmarknaden vid 23 års ålder behöver exempelvis kvinnor som tar lärarexamen bara spara 600 kronor per månad för att få en god pension. Eftersom typisk ålder för examen bland unga kvinnor som läser till lärare är 30 år så blir dock denna beräkning kraftigt missvisande. I själva verket behövs ett sparande på 2 090 kronor per månad.

Pensionsmodeller som utgår från etablering vid 23 års ålder skulle rekommendera män som studerat

till socionom att spara 580 kronor varje månad. Faktisk typisk etableringsålder för unga män som läser till socionom är dock 30 år, vilket innebär att 1 770 kronor behöver sparas per månad. Män behöver genomgående spara något mer än kvinnor för att nå 80 procent kompensationsgrad i framtida pension. En anledning är att män tjänar något mer än kvinnor, och därför också behöver ett högre sparande. En annan anledning är att män i flertal yrken tar examen ett år senare än kvinnor.

Det finns goda skäl att sprida medvetande om hur senarelagd etablering på arbetsmarknaden påverkar framtida pensioner. Förhoppningen med denna rapport är att stimulera till diskussion och folkbildning om denna viktiga fråga. Resultatet av rapporten är att behovet av privat pensions-sparande är minst dubbelt så högt när hänsyn tas till ungas faktiska etablering jämfört med pensionsmodellernas förlegade antaganden. ●

Innehållsförteckning

Inledning	6
Data och metodik	9
Magisterexamen	10
Kandidatexamen	13
Läkarexamen	15
Sjuksköterskeexamen	17
Socionomexamen	19
Lärarexamen	21
Juristexamen	23
Civilingenjörsexamen	25
Diskussion	27
Referenser	28
Kommentarer angående data	29

Inledning

Hur höga pensioner kan unga som etablerar sig på arbetsmarknaden idag förvänta sig framöver? Det är en aktuell fråga i en tid då pensionssystemet anpassar sig till en förändrad demografi. Ett perspektiv som förtjänar att fördjupas är hur ungas etablering på arbetsmarknaden påverkar utfallet. Pensionsmyndighetens modeller utgår som regel från individer som etablerar sig på arbetsmarknaden vid 23 års ålder.¹ I promemorian "Tumregler för pensionsberäkningar" som Pensionsmyndigheten har publicerat förklaras till exempel: "Typfallet som vi genomgående använder börjar arbeta vid 23 års ålder". Detta antagande är dock inte representativt för dagens unga generation.

Det är vanligt att examen i Sverige tas betydligt längre upp i åldrarna vilket leder till en senare etablering på arbetsmarknaden. Sverige är ett av de länder som har högst genomsnittlig examinationsålder i världen. Enligt OECD:s internationella bedömning baserat på data för 2015 är genomsnittlig

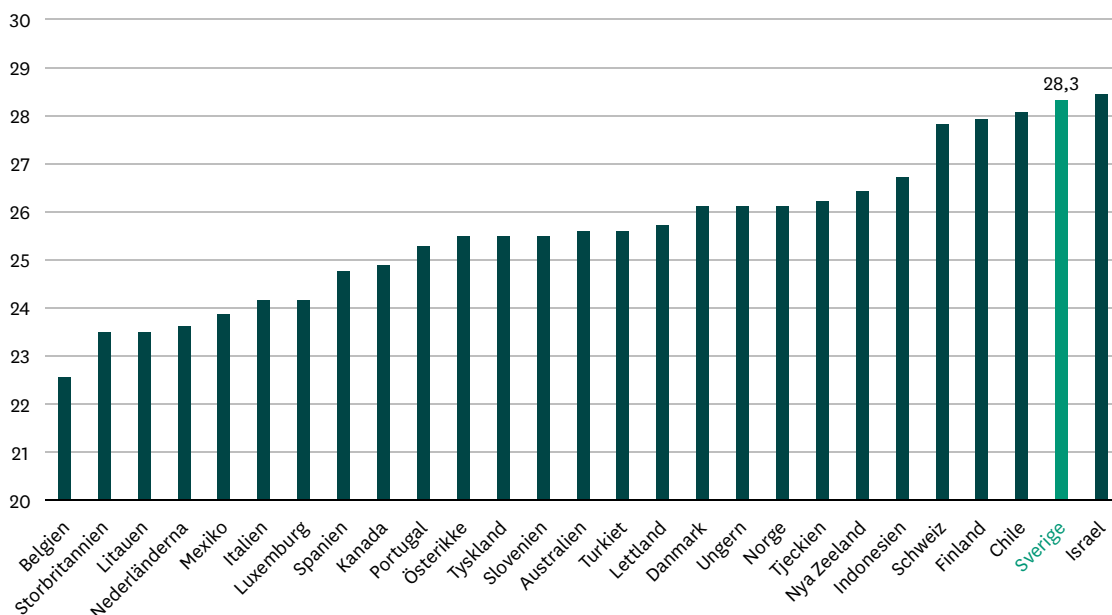
ålder för kandidatexamen i Sverige 28,3 år. Detta är, som visas i figur 1, högre än samtliga andra utvecklade länder i jämförelsen förutom Israel. Genomsnittlig ålder för masterexamen är 30,2 år i Sverige. Som visas i figur 2 ligger Sverige även i detta fall relativt högt internationellt även om det finns flertal länder där genomsnittlig ålder för examen är ännu högre.²

Att examen i praktiken tas sent, vilket påverkar inträdet på arbetsmarknaden, bör tas i beaktande vid prognoser om framtida pensioner. Skillnaden mellan att etablera sig på arbetsmarknaden vid 23 och 29 års ålder är stor, då individen i det senare fallet har färre år på sig att spara ihop till en god pension. De åren som man eventuellt ägnar åt arbete innan studierna får heller inte full effekt på den framtida pensionen då tjänstepensionen för de flesta kollektivavtal ofta aktiveras först vid 25 års ålder. I denna rapport analyseras den typiska ålder som olika examen tas i Sverige.

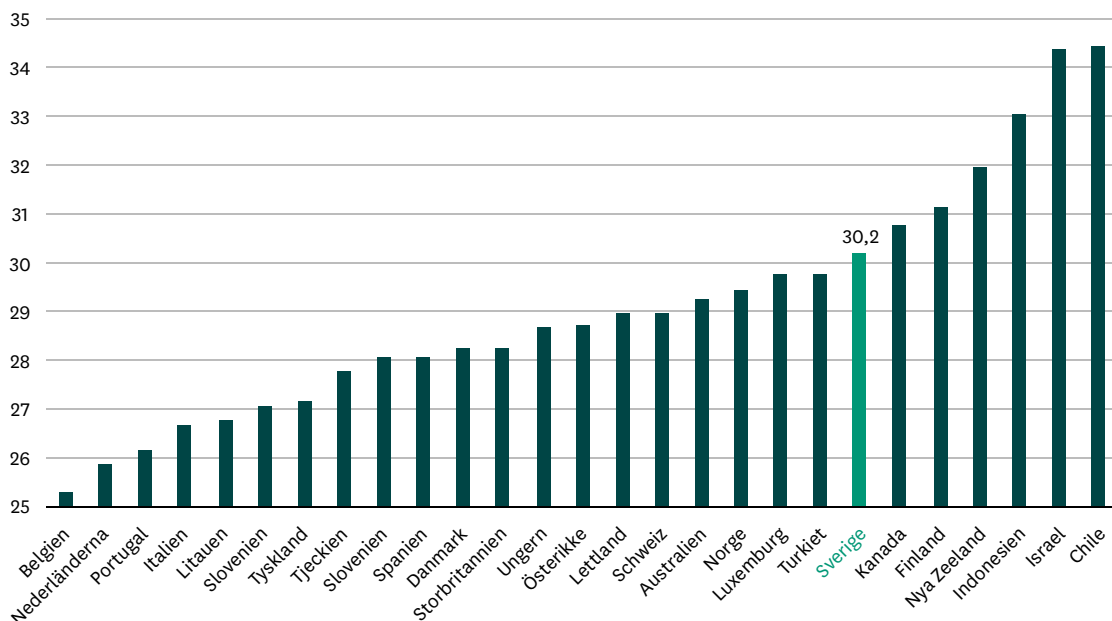
¹ Pensionsmyndigheten (2016).

² OECD (2017).

Figur 1: Genomsnittlig examensålder kandidatexamen
Källa: OECD (2017)

Figur 2: Genomsnittlig examensålder masterexamen
Källa: OECD (2017)

Genom Pensionsmyndighetens egen kalkylmodell räknas därefter ut hur de framtida pensionerna påverkas.

Analysen är mera specifik än OECD:s mått eftersom äldre studenter (över 35 år) exkluderas i beräkningen, med motivationen att det kan röra sig om personer som sadlar om mitt i arbetslivet. Istället studeras den typiska examinationsålder, som den ålder då tre fjärdedelar eller mer av de yngre studenterna (35 år eller yngre) har tagit ut examen. Till skillnad från OECD tittar vi i denna studie på magisterexamen istället för master. Detta i syfte att göra försiktiga antaganden i studien då en masterexamen är en längre utbildning. Beräkningarna antar att studenterna får arbete samma år som de tar ut examen, vilket är ett försiktigt antagande då en del

³ SCB har i en rapport visat att tre av fyra högskoleutbildade kommer i varaktigt arbete ungefär tre månader efter högskoleutbildning. Med varaktigt arbete menas såväl anställning som egenföretagande som varar minst 6 månader, oavsett om det är heltid eller deltid. I praktiken så etablerar sig en del av de utexaminerade året efter avlagd examen på arbetsmarknaden. Dels gäller det gruppen som fyller år mellan en tremånaders period från examensåret till etablering på arbetsmarknaden och dels den fjärdedel som tar längre tid på sig att hitta arbete. Källa: Power och Nielsén (2010).

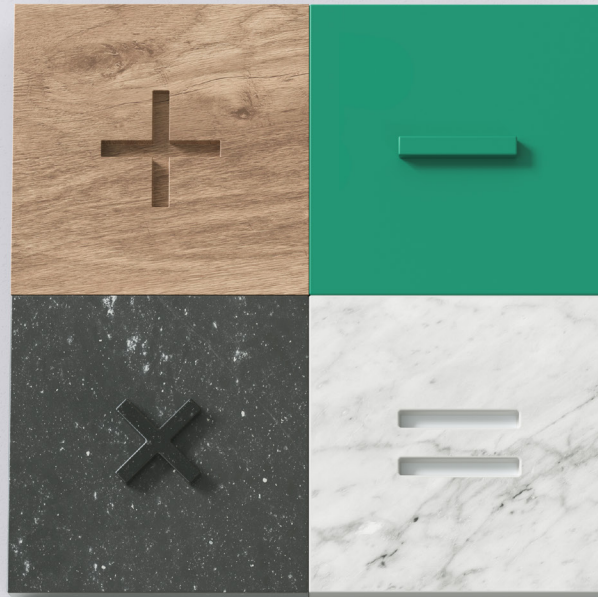

studenter i själva verket får jobb ett eller i undantagsfall flera år efter examen.³ Ett annat försiktigt antagande är att individerna när väl de har börjat arbeta fortsätter arbeta livet ut utan längre uppehåll för till exempel sjukdom eller arbetslöshet. Även detta antagande leder till att behovet av framtida pensionsbesparingar underskattas. Slutligen antas det privata pensionssparandet starta i samband med etableringen på arbetsmarknaden. Det är ett generöst antagande till fördel för pensionsutfallet eftersom de flesta börjar pensionsspara senare i livet, typiskt sett vid omkring 40 års ålder.

Trots dessa försiktiga antaganden så visar beräkningarna i denna rapport att behovet av privat pensionssparande är högt för de unga på grund av att typisk ålder för etablering i praktiken är senare än vad som ofta antas. Förhoppningsvis kan beräkningarna som presenteras i denna rapport uppmuntra till en fördjupad samhällsdiskussion om behovet av privat sparande för en god pension. ●

Data och metodik

Källa för examinerade är Statistiska centralbyrån (SCB) databas. Där redovisas antal examina i högskoleutbildning efter universitet/högskola, examen, utbildningslängd, kön, ålder, samt läsår. Det läsår som har valts ut i analysen är 2009/10. Anledningen är att detta läsår är förhållandevis nära i tiden för att ge information om situationen för de unga som examineras, samtidigt som det är tillräckligt många år sen för att den stora majoriteten studenter som påbörjade sina utbildningar 2009/10 nu bör ha hunnit avsluta dem. I analysen exkluderas de individer som har tagit ut examina vid 35 års ålder eller senare. Detta görs baserat på antagandet om att det rör sig om individer som tar ut examen för karriäromställning mitt i arbetslivet snarare än för etablering på arbetsmarknaden vid ung ålder. Ett antagande som görs i beräkningarna är att individerna etablerar sig på arbetsmarknaden samma år som de tar examen.

Beräkningarna över pension utförs i Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.4. Modellen har laddats ned efter kontakt med Pensionsmyndigheten. Beräkningarna har utförts efter instruktion från expert vid myndigheten på just typfallsmodellen.

Födelseår för personerna har satts som 1990, ett typiskt födelseår för personer som påbörjade utbildningar läsåret 2009/10. Utifrån rekommendation från Pensionsmyndighetens experter anges följande parametrar i modellen: Inflationen sätts till noll, så att beräkningarna utförs i fasta priser. Real tillväxt i löner sätts till 1,8 procent och real fondavkastning till 3,5 procent. Val av de utbildningar som har studerats har delvis styrts av tillgänglighet av data. Samtliga högskolor har inte redovisat statistik för examinerade till SCB:s hemsida. Data över examinerade i utbildningar till lärare och civilekonom är som exempel bristfällig, varför dessa utbildningar inte inkluderats i analysen. Uppgifter om ingångslöner har estimerats från olika källor. Löneskillnaden mellan kvinnor och män uppkommer som regel framförallt senare i karriären, i samband med familjebildning. För enkelhetens skull estimeras att den genomsnittliga inkomstskillnaden mellan män och kvinnor i respektive sektor speglas under hela yrkeslivets lopp. ●

Magisterexamen

Den typiska åldern för examination för såväl unga kvinnor som unga män som tar ut magisterexamen är 29 år. Det är vid den åldern som tre fjärdedelar av de unga studenterna har utexaminerats (se figur 3 och 4). I beräkandet av detta mått exkluderas äldre studenter (över 35 år) eftersom det antas att många av dessa håller på att ställa om sig mitt i arbetslivet. Faktisk ålder för examination är alltså betydligt högre än 23 år som är den ålder som typiskt antas gälla för etablering på arbetsmarknaden. Även antaget att de som tagit magisterexamen etablerar sig på arbetsmarknaden samma år som examen så har de färre år att samla ihop till en rimlig pension än vad de traditionella beräkningarna med antagande om etablering vid 23 års ålder utgår ifrån.

För att nå upp till 80 procent kompensationsgrad och gå i pension vid 65 års ålder så behöver kvinnor som läser till magisterexamen och etablerar sig vid 29 års ålder spara hela 4 490 kronor per månad (se tabell 2). Detta är i praktiken en orimlig besparingsnivå för många. Om pensionen istället senareläggs till alternativ pensionsålder

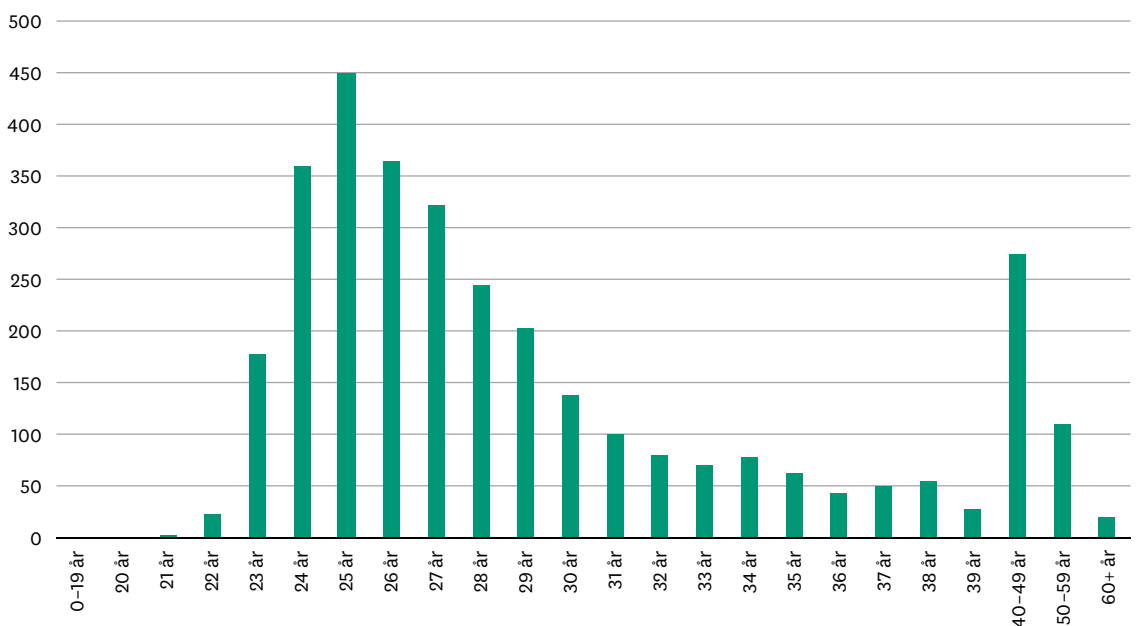
der, 70,6 år, så behöver fortfarande 1 520 kronor sparas per månad. Det pensionssparande som behövs är 960 kronor högre per månad jämfört med en beräkning baserat på tidig etablering vid 23 års ålder.

Motsvarande beräkningar för unga män visas i tabell 3. Eftersom män i snitt har högre inkomster så behöver de också spara något mer för att nå upp till en pension med 80 procent kompensationsnivå. Vid alternativ pensionsålder så behöver sparatet vara 1 610 kronor när hänsyn tas till faktisk typisk ålder för examination, vilket är 1 010 kronor högre jämfört med antagande om etablering på arbetsmarknaden vid 23 års ålder.

Figur 3: Magisterexamen, kvinnor

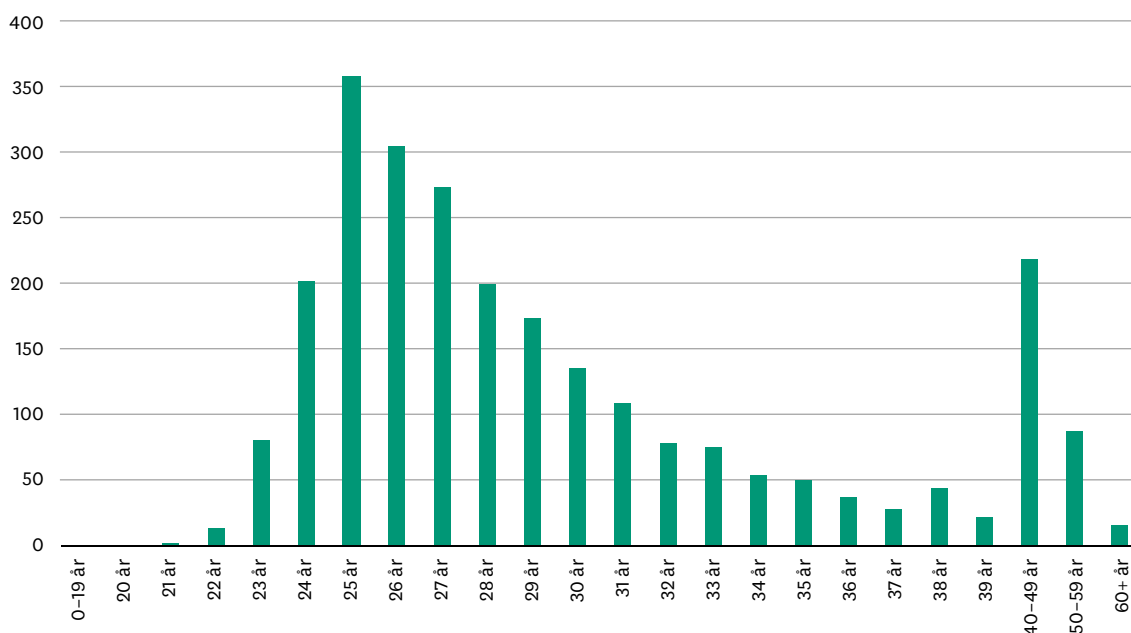
Källa: SCB:s databas. Antal examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För personer som påbörjade sin utbildning läsåret 2009/10.

Figur 4: Magisterexamen, män

Källa: SCB:s databas. Antal examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För personer som påbörjade sin utbildning läsåret 2009/10.

Tabell 2. Så mycket behöver unga kvinnor som läser till magisterexamen spara privat varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid typisk examinationsålder 29 år
Pension vid 65 år	3310	4490
Alternativ pensionsålder 70,6 år	560	1520

Tabell 3. Så mycket behöver unga män som läser till magisterexamen spara privat varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid typisk examinationsålder 29 år
Pension vid 65 år	3520	4770
Alternativ pensionsålder 70,6 år	600	1610

Underlag för beräkningarna: Uppgifter för studenter som under läsåret 2009/10 påbörjade utbildning till magisterexamen (4–4,5 år långa utbildningar) och sedan dess har tagit examen hämtades in från följande högskolor: Blekinge tekniska högskola, Chalmers tekniska högskola, Göteborgs universitet, Handelshögskolan i Stockholm, Högskolan Dalarna, Högskolan i Borås, Högskolan i Gävle, Högskolan i Halmstad, Högskolan i Kalmar, Högskolan i Skövde, Högskolan Väst, Högskolan Kristianstad, Högskolan på Gotland, Karlstads universitet, Karolinska institutet, KTH, Linköpings universitet, Linnéuniversitetet, Luleå tekniska universitet, Lunds universitet, Malmö högskola, Mittuniversitetet, Mälardalens högskola, Stiftelsen högskolan i Jönköping, Stockholms universitet, Södertörns högskola, Umeå

universitet, Uppsala universitet, Växjö universitet, Örebro universitet. Totalt samlades statistik in för 5 603 examinerade.

Av de 3 229 examinerade som är kvinnor exkluderas de 577 som har tagit ut examen efter 35 års ålder. Bland kvarvarande 2 652 examinerade är åldern vid vilken minst tre fjärdedelar ur gruppen har tagit ut examen 29 år. Av de 2 374 examinerade som är män exkluderas de 286 som tagit ut examen efter 35 års ålder. Bland kvarvarande 2 088 är åldern vid vilken minst tre fjärdedelar ur gruppen har tagit ut examen liksom för kvinnorna 29 år. Spridningen av examinationsålder för de två grupperna visas i figur 3 och 4. Statistik över löner för magisterexamen är svårt att finna. En estimering är att ingångslönen är cirka 25

000 kronor för män. Standardvägda lönen för kvinnor, det vill säga löneskillnaden efter hänsyn till yrke, ålder och utbildning, i privat sektor är 94 procent av mäns löner.⁴ Utifrån förenklingen att denna löneskillnad gäller jämnt ut under arbetslivet uppskattas kvinnors ingångslöner till 23 500 kronor. Tjänstepension ITP-1 används för gruppen med magisterexamen i beräkningarna utförda via Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.4.

SÅ HAR BERÄKNINGARNA UTFÖRTS – MAGISTEREXAMEN SOM EXEMPEL

Beräkning av pensioner för kvinnor som utexaminerats med magisterexamen: En första beräkning görs baserat på det typiska antagandet om etablering vid 23 års ålder och pension vid 65 års ålder. Det visar sig att pensionen utan privat pensionssparande och med ITP-1 tjänstepension blir 23 759 kronor per månad, vilket motsvarar en kompensationsgrad på 53,2 procent av slutlönen. När den faktiska typiska åldern för examination – 29 för unga kvinnor – läggs in så visar det sig att pensionen blir 20 209 konor, motsvarande 45,2 procents kompensationsgrad.

Omvänt beräknas även hur mycket privat pensionssparande per månad som individerna skulle behöva göra varje månad efter inträde på arbetsmarknaden för att nå upp till 80 procents kompensationsgrad. Med antagandet om etablering vid 23 års ålder rör det sig om 3 310 kronor per månad som behöver sparas privat. När den faktiska typiska åldern för examination, 29 år, används i beräkningen visar det sig att 4 490 kronor behöver sparas per månad.

Pensionssystemet är utformat så att de som idag börjar arbeta får en låg kompensationsgrad ifall de går i pension vid 65 års ålder. Den alternativa pensionsåldern för individer födda 1990 är 70,6 år enligt Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.4. När den alternativa pensionsåldern används i beräkningarna så visar det sig att kompensationsgraden utan privat besparing blir 73,6 procent. Genom att ha ett privat sparande på 560 kronor per månad så uppnås 80 procent kompensationsgrad. Med den alternativa pensionsåldern och den faktiska åldern för etablering på arbetsmarknaden visar beräkningarna

att kompensationsgraden utan privat sparande blir 63,4 procent. För att uppnå 80 procents kompensationsgrad så behöver 1 520 kronor sparas privat per månad.

Beräkning av pensioner för män som utexaminerats med magisterexamen: En första beräkning görs baserat på det typiska antagandet om etablering vid 23 års ålder och pension vid 65 års ålder. Det visar sig att pensionen utan privat pensionssparande och med ITP-1 tjänstepension blir 25 279 kronor per månad, vilket motsvarar en kompensationsgrad på 53,2 procent av slutlönen. När den faktiska typiska åldern för examination – 29 för unga män – läggs in så visar det sig att pensionen blir 21 499 konor, motsvarande 45,2 procents kompensationsgrad.

Omvänt räknas på hur mycket privat pensionssparande per månad som individerna skulle behöva göra varje månad efter inträde på arbetsmarknaden för att nå upp till 80 procents kompensationsgrad. Med antagandet om etablering vid 23 års ålder rör det sig om 3 520 kronor per månad som behöver sparas privat. När den faktiska typiska åldern för examination – 29 år – används i beräkningen visar det sig att 4 770 kronor behöver sparas per person och månad.

Pensionssystemet är utformat så att de som idag börjar arbeta får en låg kompensationsgrad ifall de går i pension vid 65 års ålder. Den alternativa pensionsåldern för individer födda 1990 som börjar arbeta vid 23 års ålder är 70,6 år enligt Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.4. När den alternativa pensionsåldern används i beräkningarna så visar det sig att kompensationsgraden utan privat besparing blir 73,6 procent. Genom att ha ett privat sparande på 600 kronor per månad så uppnås 80 procent kompensationsgrad. Med alternativ pensionsåldern och faktisk ålder för etablering på arbetsmarknaden visar beräkningarna att kompensationsgraden utan privat sparande blir 63,4 procent. För att uppnå 80 procents kompensationsgrad så behöver 1 610 kronor sparas privat per månad. ●

⁴ SCB (2016).

Kandidatexamen

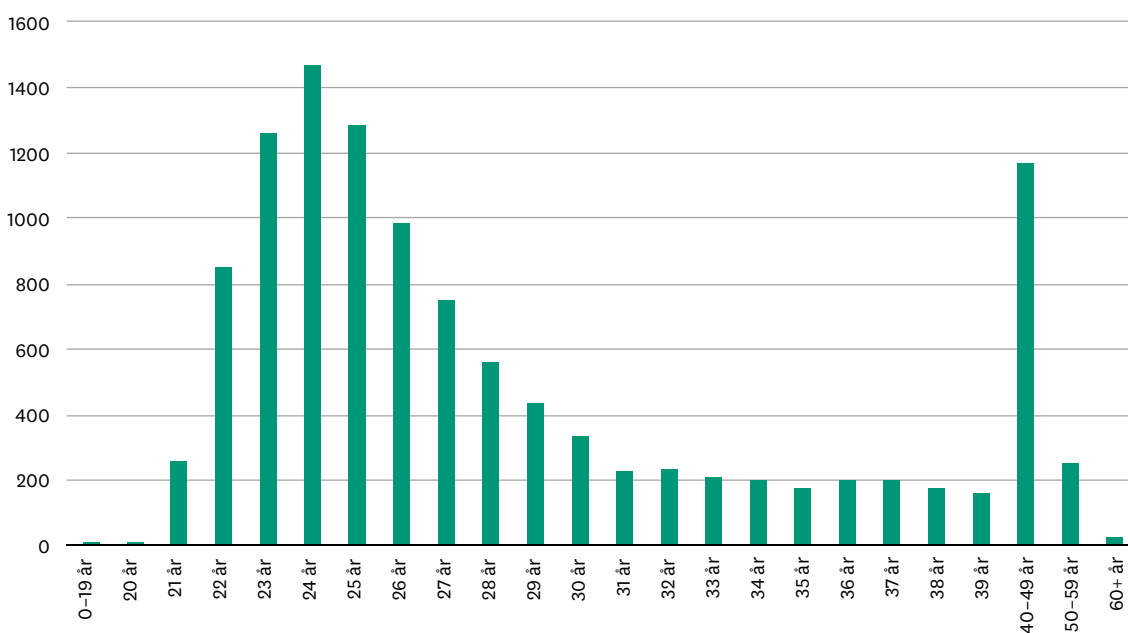
Den typiska åldern för examination med kandidatexamen är 28 år för såväl unga män som kvinnor i Sverige (se figur 5 och 6). I likhet med magisterexamen påverkar den senare faktiska etableringen på arbetsmarknaden de framtida pensionerna. För att nå upp till 80 procent kompensationsgrad och gå i pension vid 65 års ålder så behöver kvinnor som läser till kandidatexamen och etablerar sig vid 28 års ålder spara hela 3 620 kronor per månad (se tabell 4). Om pensionen istället senareläggs till alternativ pensionsålder, 70,6 år, så behöver fortfarande 1 140 kronor sparas per månad. Det pensionssparande som

behövs är 645 kronor högre per månad jämfört med en beräkning baserat på tidig etablering vid 23 års ålder.

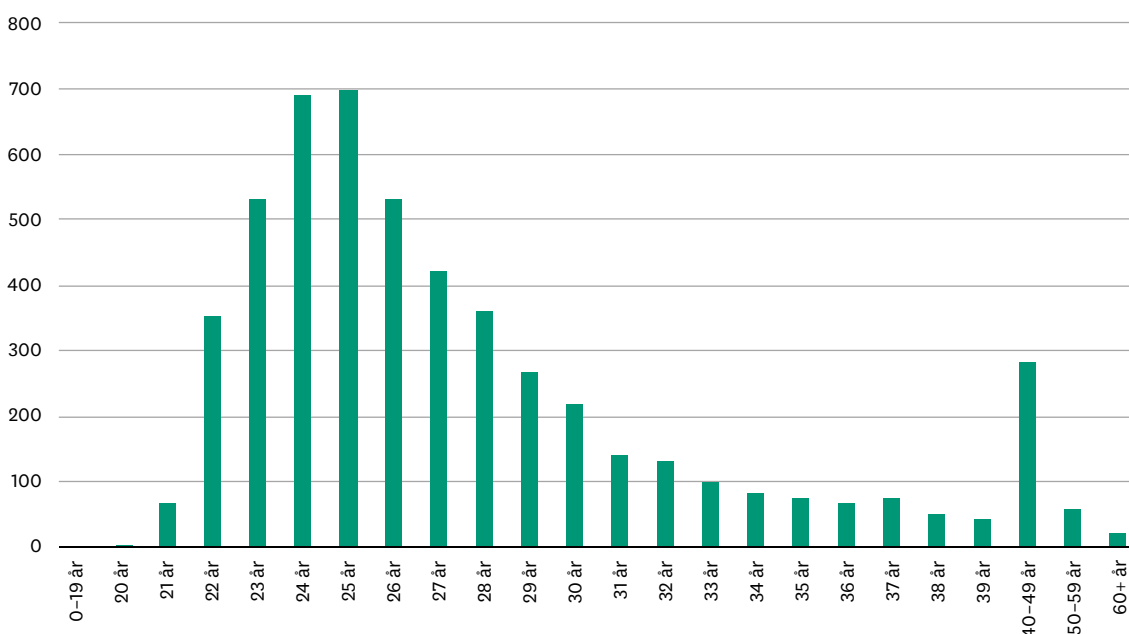
Motsvarande beräkningar för unga män visas i tabell 5. I och med att män i snitt har högre inkomster så behöver de också spara något mer för att nå upp till en pension med 80 procent kompensationsnivå. Vid alternativ pensionsålder så behöver sparandet vara 1 220 kronor när hänsyn tas till faktisk typisk ålder för examination, vilket är 695 kronor högre jämfört med antagande om etablering på arbetsmarknaden vid 23 års ålder.

Figur 5: Kandidatexamen, kvinnor
Källa: SCB:s databas. Antal examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För personer som påbörjade sin utbildning läsåret 2009/10.

Figur 6: Kandidatexamen, män
Källa: SCB:s databas. Antal examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För personer som påbörjade sin utbildning läsåret 2009/10.

Tabell 4. Så mycket behöver unga kvinnor som läser till kandidatexamen spara privat varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid typisk examinationsålder 29 år
Pension vid 65 år	2910	3620
Alternativ pensionsålder 70,6 år	495	1140

Tabell 5. Så mycket behöver unga män som läser till kandidatexamen spara privat varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid typisk examinationsålder 29 år
Pension vid 65 år	3100	3850
Alternativ pensionsålder 70,6 år	525	1220

Underlag för beräkningarna: Uppgifter för studenter som under läsåret 2009/10 påbörjade utbildning till kandidatexamen (3–3,5 år långa utbildningar) och sedan dess har tagit examen hämtades in från följande högskolor: Blekinge tekniska högskola, Chalmers tekniska högskola, Ersta Sköndal Bräcke högskola, Försvarshögskolan, Gymnastik- och idrottshögskolan, Göteborgs universitet, Handelshögskolan i Stockholm, Högskolan Dalarna, Högskolan i Borås, Högskolan i Gävle, Högskolan i Kalmar, Högskolan i Halmstad, Högskolan i Skövde, Högskolan Väst, Högskolan Kristianstad, Högskolan på Gotland, Karlstads universitet, Karolinska institutet, KTH, Linköpings universitet, Linnéuniversitetet, Luleå tekniska universitet, Lunds universitet, Malmö högskola, Mittuniversitetet, Mälardalens högskola, Röda korsets högskola, Stiftelsen Högskolan i Jönköping, Stockholms universitet, Sveriges lantbruksuniversitet, Södertörns högskola, Umeå universitet, Uppsala universitet, Växjö universitet samt Örebro universitet. Totalt samlades statistik in för 16 666 examinerade.

Av de 11 402 examinerade som är kvinnor exkluderas de 2 196 som har tagit ut examen efter 35 års ålder. Bland kvarvarande 9 206 examinerade är åldern vid vilken minst tre fjärdedelar ur gruppen

har tagit ut examen 28 år. Av de 5 264 examinerade som är män exkluderas de 610 som tagit ut examen efter 35 års ålder. Bland kvarvarande 4 654 är åldern vid vilken minst tre fjärdedelar ur gruppen har tagit ut examen liksom för kvinnorna 28 år. Spridningen av examinationsålder för de två grupperna visas i figur 5 och 6.

Statistik över löner för kandidatexamen är svårt att finna. En estimering är att ingångslönen är cirka 22 000 kronor för män. Standardvägda lönen för kvinnor, det vill säga löneskillnaden efter hänsyn till yrke, ålder och utbildning, i privat sektor är 94 procent av mäns löner. Utifrån förenklingen att denna löneskillnad gäller jämnt ut under arbetslivet uppskattas kvinnors ingångslöner till 20 680 kronor. Tjänstepension ITP-1 används för gruppen med kandidatexamen i beräkningarna utförda via Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.4. ●

Läkarexamen

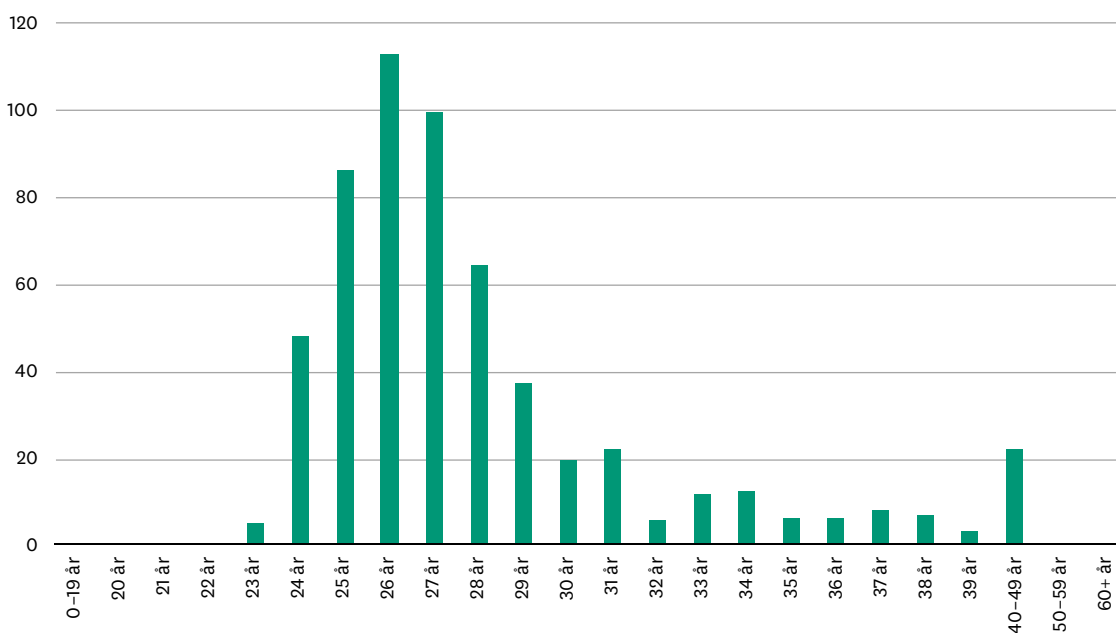
Den typiska åldern för examination med läkarexamen är 28 år för unga kvinnor och 29 år för unga män (se figur 7 och 8). För att nå upp till 80 procent kompensationsgrad och gå i pension vid 65 års ålder så behöver kvinnor som läser till läkarexamen och etablerar sig vid 28 års ålder spara hela 6 070 kronor per månad. Om pensionen istället senareläggs till alternativ pensionsålder, 70,6 år, så behöver fortfarande 1 990 kronor sparas per månad (se tabell 6). Detta är 1 240 kronor mer per månad jämfört med om etablering på

arbetsmarknaden skett vid 23 års ålder som pensionsberäkningar vanligtvis utgår ifrån.

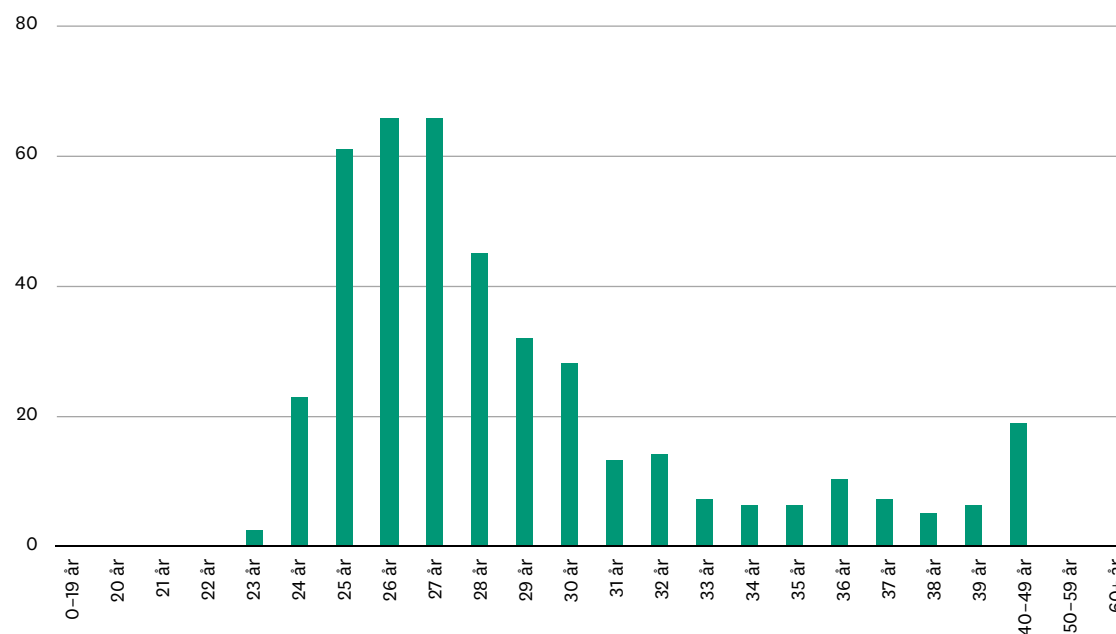
Motsvarande beräkningar för unga män visas i tabell 7. Mäns behov av sparande för samma kompensationsgrad är högre på grund av högre inkomstnivå. Vid alternativ pensionsålder så behöver sparatet vara 2 370 kronor när hänsyn tas till faktisk typisk ålder för examination, vilket är 1 600 kronor högre jämfört med antagande om etablering på arbetsmarknaden vid 23 års ålder.

Figur 7: Läkarexamen, kvinnor
Källa: SCB:s databas. Antalamina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För personer som påbörjade sin utbildning läsåret 2009/10.

Figur 8: Läkarexamen, män
Källa: SCB:s databas. Antalamina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För personer som påbörjade sin utbildning läsåret 2009/10.

Tabell 6. Så mycket behöver unga kvinnor som läser till läkarexamen spara privat varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid typisk examinationsålder 29 år
Pension vid 65 år	4710	6070
Alternativ pensionsålder 70,6 år	750	1990

Tabell 7. Så mycket behöver unga män som läser till läkarexamen spara privat varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid typisk examinationsålder 29 år
Pension vid 65 år	4820	6760
Alternativ pensionsålder 70,6 år	770	2370

Underlag för beräkningarna: Uppgifter för studenter som under läsåret 2009/10 påbörjade utbildning till läkarexamen (5 år eller längre utbildningar) och sedan dess har tagit examen hämtades in från följande högskolor: Göteborgs universitet, Karolinska institutet, Linköpings universitet, Umeå universitet, Uppsala universitet samt Lunds universitet. Totalt samlades statistik in för 992 examinerade.

Av de 576 examinerade som är kvinnor exkluderas de 46 som har tagit ut examen efter 35 års ålder. Bland kvarvarande 530 examinerade är åldern vid vilken minst tre fjärdedelar ur gruppen har tagit ut examen 28 år. Av de 416 examinerade som är män exkluderas de 47 som tagit ut examen efter 35 års ålder.

Bland kvarvarande 369 är åldern vid vilken minst tre fjärdedelar ur gruppen har tagit ut examen 29 år. Spridningen av examinationsålder för de två grupperna visas i figur 7 och 8.

SCB anger genomsnittsinkomsten för AT-läkare, det vill säga läkare precis i början av sin karriär, till 33 900 kronor för kvinnor och 34 700 kronor för män.⁶ Tjänstepension KAP-KL används för gruppen läkare i beräkningarna utförda via Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.4. ●

⁶ SCB:s databas lönestatistik. Uppgifterna uppdaterades senast 2018-02-20.

Sjuksköterskeexamen

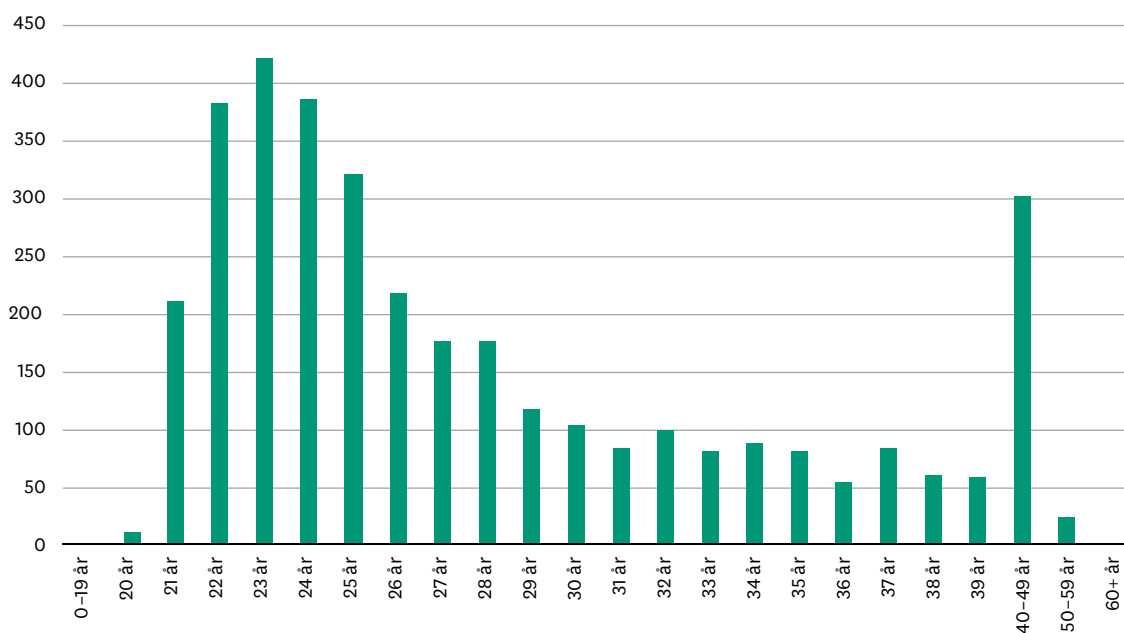
Den typiska åldern för examination med sjuksköterskeexamen är 28 år för unga kvinnor och 29 år för den relativt låga andel av unga män som läser denna utbildning (se figur 9 och 10). För att nå upp till 80 procent kompensationsgrad och gå i pension vid 65 års ålder så behöver kvinnor som läser till sjuksköterskeexamen och etablerar sig vid 28 års ålder spara 4 420 kronor per månad. Om pensionen istället senareläggs till alternativ pensionsålder – 70,6 år – så behöver 1 450 kronor sparas per månad (se tabell 8). Detta är 900 kronor mer per månad jämfört med om etablering på arbetsmark-

naden skett vid 23 års ålder som pensionsberäkningar vanligtvis utgår ifrån.

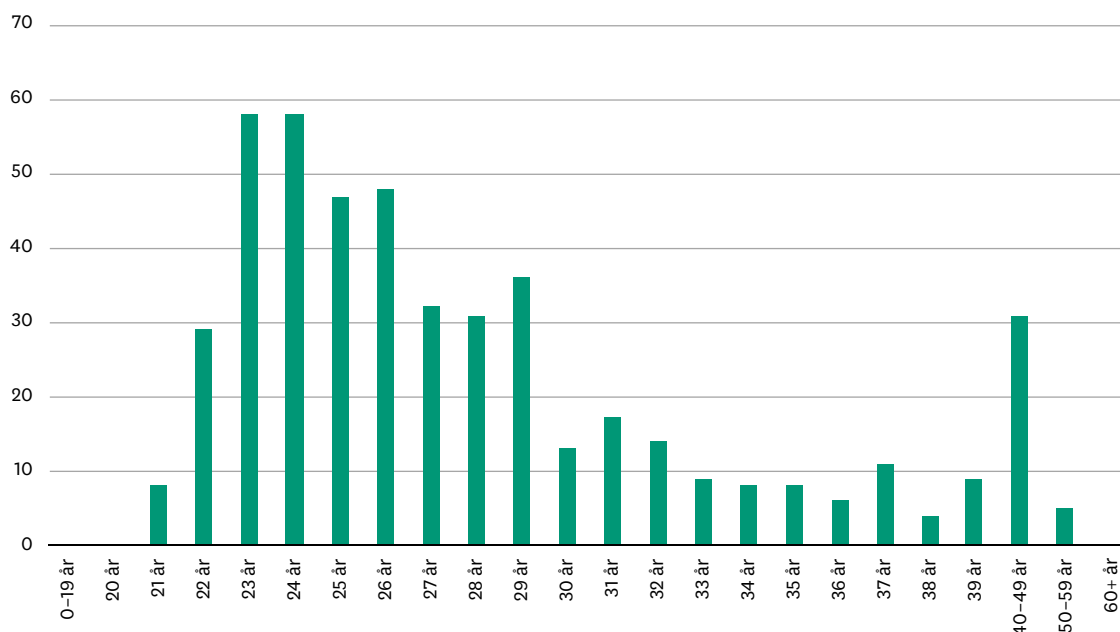
Motsvarande beräkningar för unga män visas i tabell 9. Mäns behov av sparande för samma kompensationsgrad är högre på grund av högre inkomstnivå och senare etablering. Vid alternativ pensionsålder så behöver sparatet vara 1 770 kronor när hänsyn tas till faktisk typisk ålder för examination, vilket är 1 190 kronor högre jämfört med antagande om etablering på arbetsmarknaden vid 23 års ålder.

Figur 9: Sjuksköterskeexamen, kvinnor
Källa: SCB:s databas. Antal examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För personer som påbörjade sin utbildning läsåret 2009/10.

Figur 10: Sjuksköterskeexamen, män
Källa: SCB:s databas. Antal examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För personer som påbörjade sin utbildning läsåret 2009/10.

Tabell 8. Så mycket behöver unga kvinnor som läser till sjuksköterskeexamen spara privat varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid typisk examinationsålder 29 år
Pension vid 65 år	3440	4420
Alternativ pensionsålder 70,6 år	550	1450

Tabell 9. Så mycket behöver unga män som läser till sjuksköterskeexamen spara privat varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid typisk examinationsålder 29 år
Pension vid 65 år	3610	5070
Alternativ pensionsålder 70,6 år	580	1770

Underlag för beräkningarna: Uppgifter för studenter som under läsåret 2009/10 påbörjade utbildning till sjuksköterskeexamen (3–3,5 år) och sedan dess har tagit examen hämtades in från följande högskolor: Blekinge tekniska högskola, Ersta Sköndal Bräcke högskola, Göteborgs universitet, Högskolan Dalarna, Högskolan i Borås, Högskolan i Gävle, Högskolan i Halmstad, Högskolan i Kalmar, Högskolan i Skövde, Högskolan Väst, Högskolan Kristianstad, Karlstads universitet, Karolinska institutet, Linköpings universitet, Linnéuniversitetet, Luleå tekniska universitet, Lunds universitet, Malmö högskola, Mittuniversitetet, Mälardalens högskola, Röda korsets högskola, Sophiahemmet Högskola, Stiftelsen Högskolan i Jönköping, Umeå universitet, Uppsala universitet, Växjö universitet samt Örebro universitet. Totalt samlades statistik in för 4 020 examinerade.

Av de 3 538 examinerade som är kvinnor exkluderas de 580 som har tagit ut examen efter 35 års ålder. Bland kvarvarande 2 958 examinerade är åldern vid vilken minst tre fjärdedelar ur gruppen har tagit ut examen 28 år. Av de 482 examinerade som är män exkluderas de 66 som tagit ut examen efter 35 års ålder. Bland kvarvarande 416 är åldern vid vilken

minst tre fjärdedelar ur gruppen har tagit ut examen 29 år. Spridningen av examinationsålder för de två grupperna visas i figur 9 och 10.⁷

Enligt en kartläggning av Vårdfokus låg ingångslönen för nyutexaminerade sjuksköterskor på omkring 25 000 kronor i början av 2016.⁸ Den standardvägda lönen för kvinnor, det vill säga löneskillnaden efter hänsyn till yrke, ålder och utbildning, i landstingssektorn är 95 procent av mäns löner. Utifrån förenklingen att denna löneskillnad gäller jämnt ut under arbetslivet, så uppskattas ingångslönen för män som är sjuksköterskor till 26 000 kronor och för kvinnor med samma yrke 24 700 kronor. I likhet med andra beräkningar är poängen att med löneskillnaden fånga in den långsiktiga löneskillnaden under karriären. Tjänstepension KAP–KL används för gruppen sjuksköterskor i beräkningarna utförda via Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.4. ●

⁷ SCB (2016).

⁸ Vårdfokus (2016).

Socionomexamen

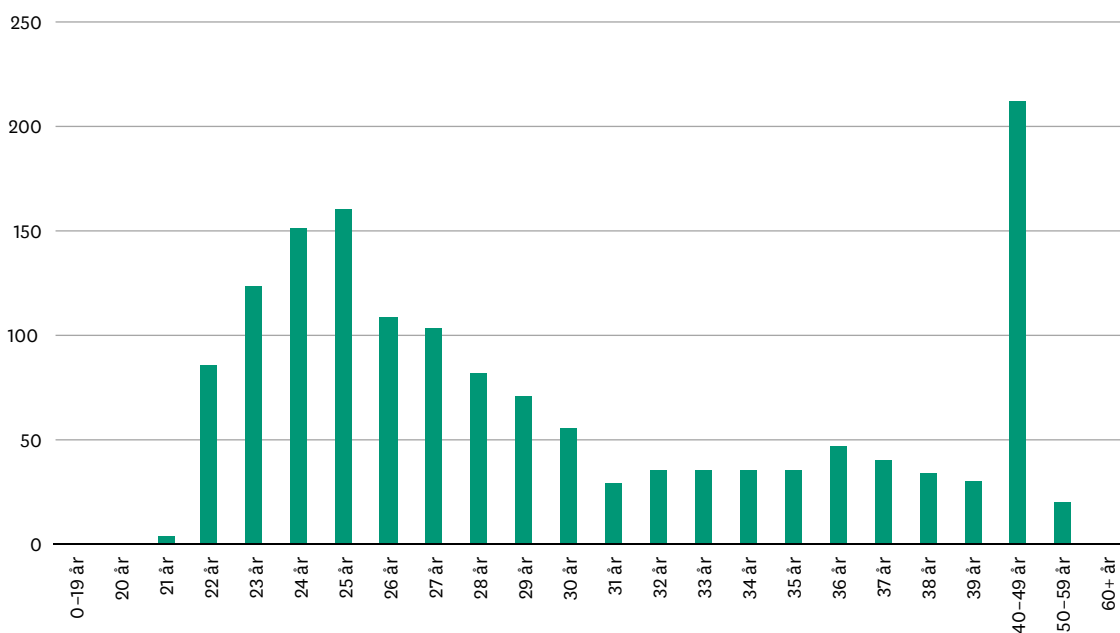
Den typiska åldern för examination med socionomexamen är 28 år för unga kvinnor och 29 år för det fåtal män som läser denna utbildning (se figur 11 och 12). För att nå upp till 80 procent kompensationsgrad och gå i pension vid 65 års ålder så behöver kvinnor som läser till socionomexamen och etablerar sig vid 28 års ålder spara 4 510 kronor per månad. Om pensionen istället senareläggs till alternativ pensionsålder – 70,6 år – så behöver 1 480 kronor sparas per månad (se tabell 10). Detta är 915 kronor mer per månad jämfört med om eta-

blering på arbetsmarknaden skett vid 23 års ålder som pensionsberäkningar vanligtvis utgår ifrån.

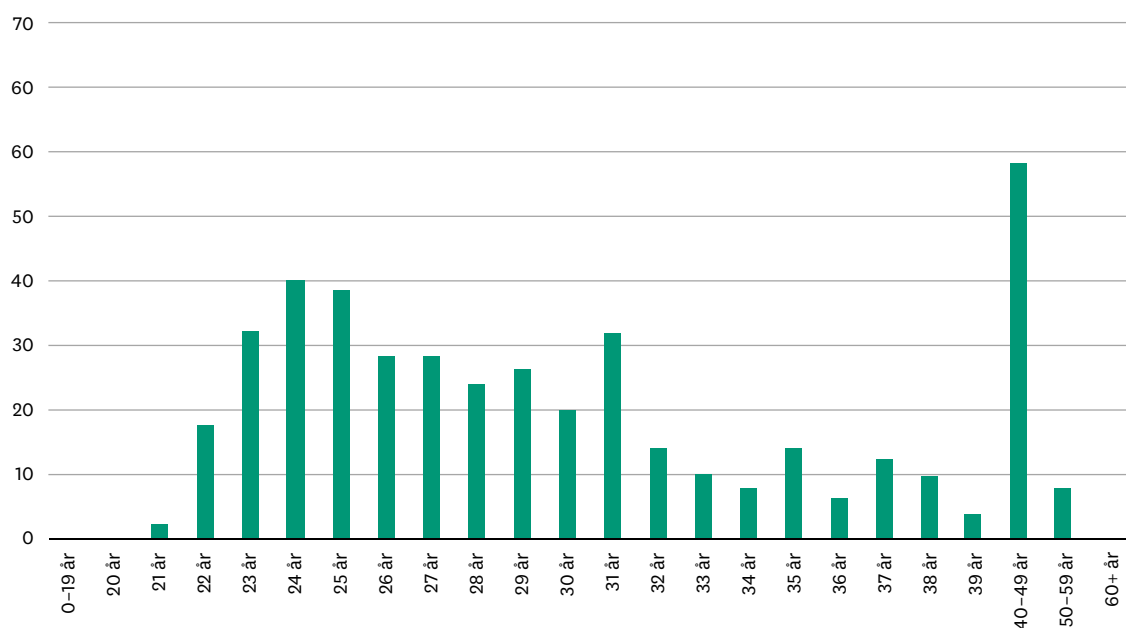
Motsvarande beräkningar för unga män visas i tabell 11. Vid alternativ pensionsålder så behöver sparatet vara 1 770 kronor när hänsyn tas till faktisk typisk ålder för examination, vilket är 1 190 kronor högre jämfört med antagande om etablering på arbetsmarknaden vid 23 års ålder.

Figur 11: Socionomexamen, kvinnor
Källa: SCB:s databas. Antalamina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För personer som påbörjade sin utbildning läsåret 2009/10.

Figur 12: Socionomexamen, män
Källa: SCB:s databas. Antalamina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För personer som påbörjade sin utbildning läsåret 2009/10.

Tabell 10. Så mycket behöver unga kvinnor som läser till socionomexamen spara privat varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid typisk examinationsålder 29 år
Pension vid 65 år	3510	4510
Alternativ pensionsålder 70,6 år	565	1480

Tabell 11. Så mycket behöver unga män som läser till socionomexamen spara privat varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid typisk examinationsålder 29 år
Pension vid 65 år	3620	5070
Alternativ pensionsålder 70,6 år	580	1770

Underlag för beräkningarna: Uppgifter för studenter som under läsåret 2009/10 påbörjade utbildning till socionomexamen eller motsvarande (3–3,5 år) och sedan dess har tagit examen hämtades in från följande högskolor: Ersta Sköndal Bräcke högskola, Göteborgs universitet, Högskolan i Kalmar, Högskolan Kristianstad, Karlstads universitet, Linköpings universitet, Linnéuniversitetet, Lunds universitet, Mittuniversitetet, Stiftelsen Högskolan i Jönköping, Stockholms universitet, Umeå universitet, Växjö universitet samt Örebro universitet. Totalt samlades statistik in för 1 710 examinerade.

Av de 1 494 examinerade som är kvinnor exkluderas de 379 som har tagit ut examen efter 35 års ålder. Bland kvarvarande 1 115 examinerade är åldern vid vilken minst tre fjärdedelar ur gruppen har tagit ut examen 29 år. Av de 216 examinerade som är män exkluderas de 49 som tagit ut examen efter 35 års ålder. Bland kvarvarande 167 är åldern vid vilken minst tre fjärdedelar ur gruppen har tagit ut examen

30 år. Spridningen av examinationsålder för de två grupperna visas i figur 11 och 12.⁹

En exakt uppskattning av ingångslönen för socionomer är svår att ge, inte minst då utbildningen leder till olika former av yrken. Många yrken som socionom-utbildning leder till har relativt platt lönestruktur. En uppskattning är att socionomer har en ingångslön på 26 000 kronor för män. Den standardvägda lönen för kvinnor, det vill säga löneskillnaden efter hänsyn till yrke, ålder och utbildning, i kommunsektorn är 99 procent, och i privat sektor 94 procent. Då socionomer kan verka i både kommunal och privat sektor används approximationen 97 procent. Utifrån förenklingen att denna löneskillnad gäller jämnt ut under arbetslivet, så uppskattas lönen för kvinnor som är socionomer till 25 220 kronor. Tjänstepension KAP-KL används för gruppen socionomer i beräkningarna utförda via Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.4. ●

⁹ SCB (2016).

Lärarexamen

Den typiska åldern för examination med lärarexamen är 30 år för unga kvinnor liksom för unga män (se figur 13 och 14). För att nå upp till 80 procent kompensationsgrad och gå i pension vid 65 års ålder så behöver kvinnor som läser till lärarexamen och etablerar sig vid 28 års ålder spara 5 660 kronor per månad. Om pensionen istället senareläggs till alternativ pensionsålder – 70,6 år – så behöver 2 090 kronor sparas per månad (se tabell 12). Detta är 1 940 kronor mer per månad jämfört med om etablering på arbetsmarknaden skett vid 23 års ålder som pensionsberäk-

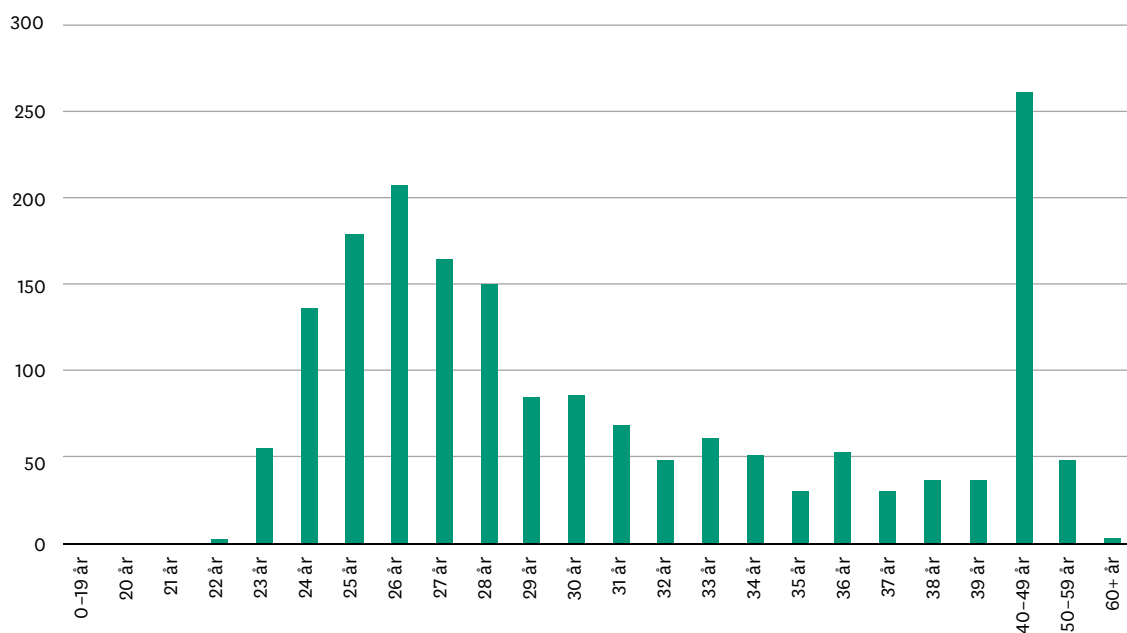
ningar vanligtvis utgår ifrån. De höga siffrorna reflekterar ovanligt sen examinationsålder för lärare.

Motsvarande beräkningar för unga män visas i tabell 13. Vid alternativ pensionsålder så behöver sparat vara 2 110 kronor när hänsyn tas till faktisk typisk ålder för examination, vilket är 1 510 kronor högre jämfört med antagande om etablering på arbetsmarknaden vid 23 års ålder.

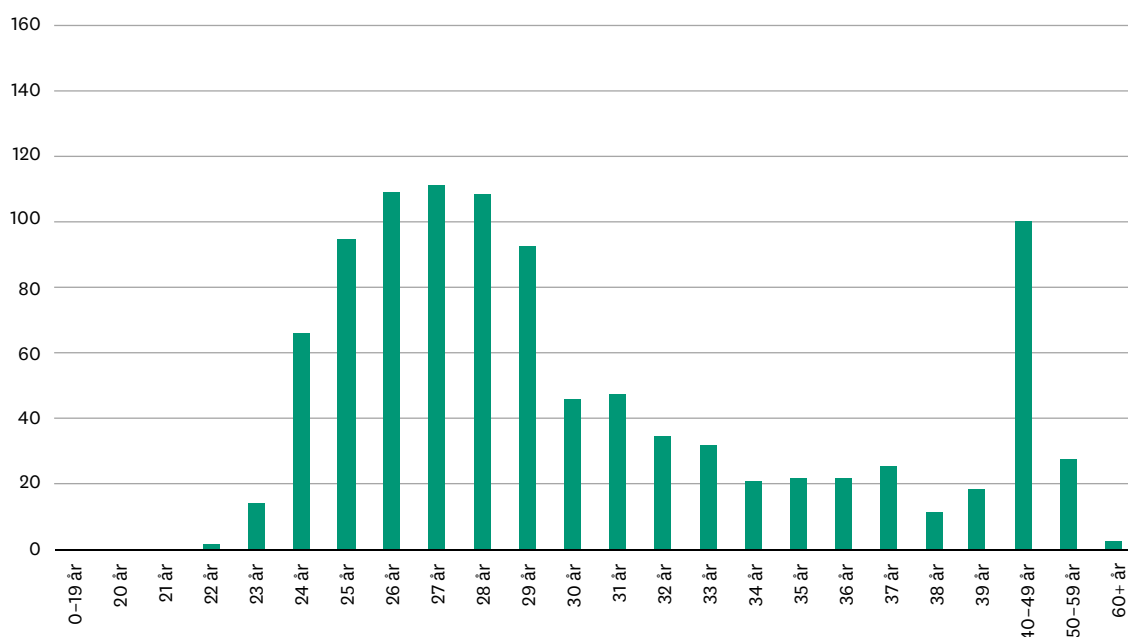
Figur 13: Lärarexamen, kvinnor

Källa: SCB:s databas. Antal examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För personer som påbörjade sin utbildning läsåret 2009/10.

Figur 14: Lärarexamen, män

Källa: SCB:s databas. Antal examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För personer som påbörjade sin utbildning läsåret 2009/10.

Tabell 12. Så mycket behöver unga kvinnor som läser till lärarexamen spara privat varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid typisk examinationsålder 29 år
Pension vid 65 år	3720	5660
Alternativ pensionsålder 70,6 år	600	2090

Tabell 13. Så mycket behöver unga män som läser till lärarexamen spara privat varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid typisk examinationsålder 29 år
Pension vid 65 år	3750	5720
Alternativ pensionsålder 70,6 år	600	2110

Underlag för beräkningarna: Uppgifter för studenter som under läsåret 2009/10 påbörjade utbildning till lärarexamen (4–4,5 år) och sedan dess har tagit examen hämtades in från följande högskolor: Göteborgs universitet, Högskolan i Borås, Högskolan i Gävle, Högskolan i Halmstad, Högskolan i Kalmar, Högskolan i Skövde, Högskolan Väst, Högskolan Kristianstad, Karlstads universitet, Linnéuniversitetet, Luleå tekniska universitet, Lunds universitet, Malmö högskola, Mittuniversitetet, Mälardalens högskola, Stiftelsen högskolan i Jönköping, Stockholms universitet, Södertörns högskola, Umeå universitet, Uppsala universitet, Växjö universitet samt Örebro universitet. Totalt samlades statistik in för 2 795 examinerade.

Av de 1 805 examinerade som är kvinnor exkluderas de 476 som har tagit ut examen efter 35 års ålder. Bland kvarvarande 1 329 examinerade är åldern vid vilken minst tre fjärdedelar ur gruppen har tagit ut

examen 30 år. Av de 990 examinerade som är män exkluderas de 203 som tagit ut examen efter 35 års ålder. Bland kvarvarande 787 är åldern vid vilken minst tre fjärdedelar ur gruppen har tagit ut examen 30 år. Spridningen av examinationsålder för de två grupperna visas i figur 13 och 14.¹⁰

Lärares löner varierar idag runtom i Sverige, och ingångslöner på 27 000 kronor är typiska. Den standardvägda lönen för kvinnor, det vill säga löneskillnaden efter hänsyn till yrke, ålder och utbildning, i kommunsektorn är 99 procent. Utifrån förenklingen att denna löneskillnad gäller jämnt ut under arbetslivet, så uppskattas ingångslönen för kvinnor som är lärare till 26 730 och för män med samma yrke till 27 000 kronor. Tjänstepension KAP–KL används för gruppen socionomer i beräkningarna utförda via Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.4. ●

¹⁰ SCB (2016).

Juristexamen

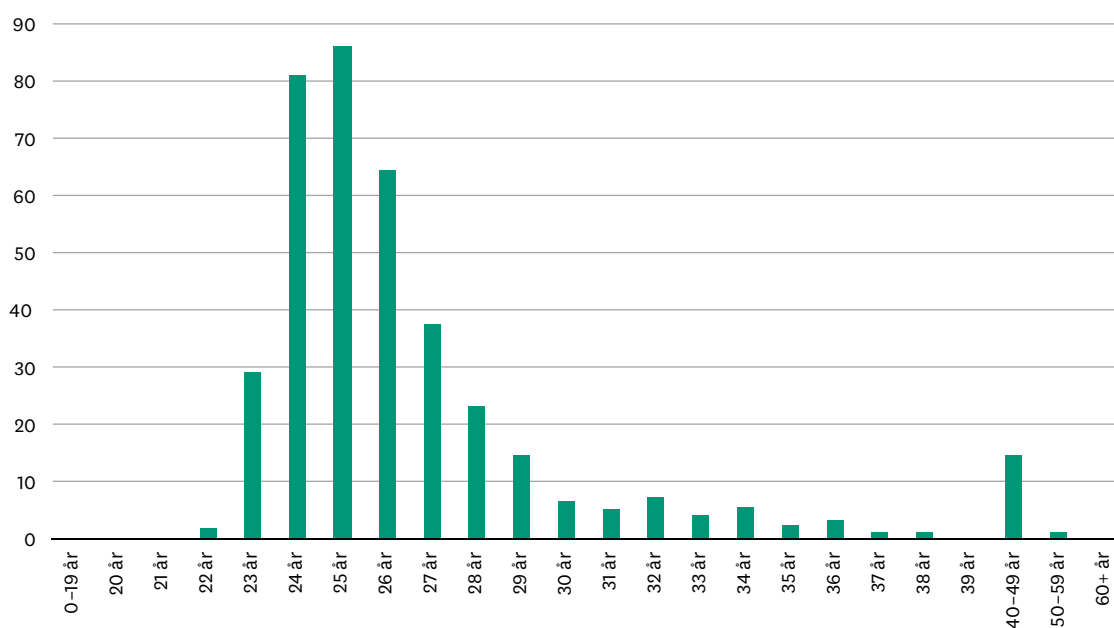
Den typiska åldern för examination med juristexamen är 27 år för unga kvinnor och 28 år för unga män (se figur 15 och 16). För att nå upp till 80 procent kompensationsgrad och gå i pension vid 65 års ålder så behöver kvinnor som läser juridik och etablerar sig vid 27 års ålder spara 4 490 kronor per månad. Om pensionen istället senareläggs till alternativ pensionsålder – 70,6 år – så behöver 1 300 kronor sparas per månad (se tabell 14). Detta är 660 kronor mer per månad jämfört med om etablering på arbetsmarknaden skett vid 23 års ålder som pensionsberäkningar vanligtvis utgår ifrån.

Motsvarande beräkningar för unga män visas i tabell 15. Vid alternativ pensionsålder så behöver sparandet vara 1 570 kronor när hänsyn tas till faktisk typisk ålder för examination, vilket är 895 kronor högre jämfört med antagande om etablering på arbetsmarknaden vid 23 års ålder.

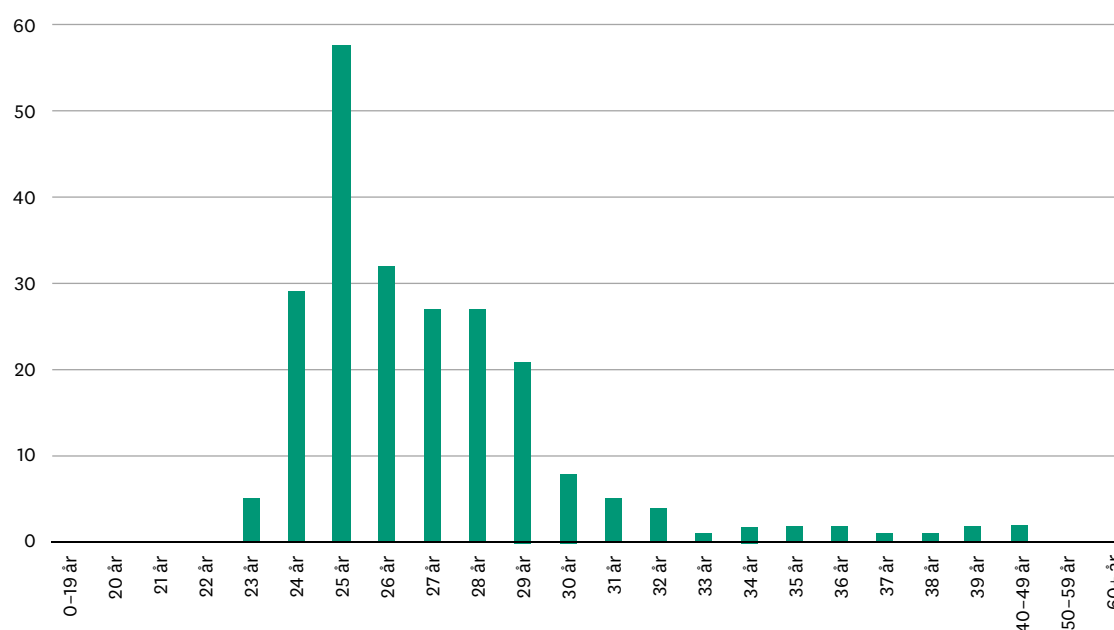
Figur 15: Juristexamen, kvinnor

Källa: SCB:s databas. Antal examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För personer som påbörjade sin utbildning läsåret 2009/10.

Figur 16: Juristexamen, män

Källa: SCB:s databas. Antal examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För personer som påbörjade sin utbildning läsåret 2009/10.

Tabell 14. Så mycket behöver unga kvinnor som läser till juristexamen spara privat varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid typisk examinationsålder 29 år
Pension vid 65 år	3770	4490
Alternativ pensionsålder 70,6 år	640	1300

Tabell 15. Så mycket behöver unga män som läser till juristexamen spara privat varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid typisk examinationsålder 29 år
Pension vid 65 år	4010	4990
Alternativ pensionsålder 70,6 år	675	1570

Underlag för beräkningarna: Uppgifter för studenter som under läsåret 2009/10 påbörjade utbildning till juristexamen (4–4,5 år) och sedan dess har tagit examen hämtades in från följande högskolor: Göteborgs universitet, Lunds universitet, Uppsala universitet samt Örebro universitet. Totalt samlades statistik in för 600 examinerade.

Av de 384 examinerade som är kvinnor exkluderas de 20 som har tagit ut examen efter 35 års ålder. Bland kvarvarande 364 examinerade är åldern vid vilken minst tre fjärdedelar ur gruppen har tagit ut examen 27 år. Av de 216 examinerade som är män exkluderas de 8 som tagit ut examen efter 35 års ålder. Bland kvarvarande 208 är åldern vid vilken minst tre fjärdedelar ur gruppen har tagit ut examen 28 år. Spridningen av examinationsålder för de två grupperna visas i figur 15 och 16.¹¹

Enligt Jusek så ligger ingångslönen för jurister på 28 000 kronor i privat näringsliv samt 27 500 kronor i kommuner och landsting.¹² Siffran för privat sektor används då de flesta jurister arbetar privat. Den standardvägda lönen för kvinnor, det vill säga löneskillnaden efter hänsyn till yrke, ålder och utbildning, i privat sektor är 94 procent. Utifrån förenklingen att denna löneskillnad gäller jämnt ut under arbetslivet, så uppskattas ingångslönen för kvinnor som är jurister till 26 790 kronor och för män som är jurister till 28 500 kronor. Tjänstepension ITP-1 används för gruppen med juristexamen i beräkningarna utförda via Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.4.●

¹¹ SCB (2016).

¹² Jusek (2018).

Civilingenjörsexamen

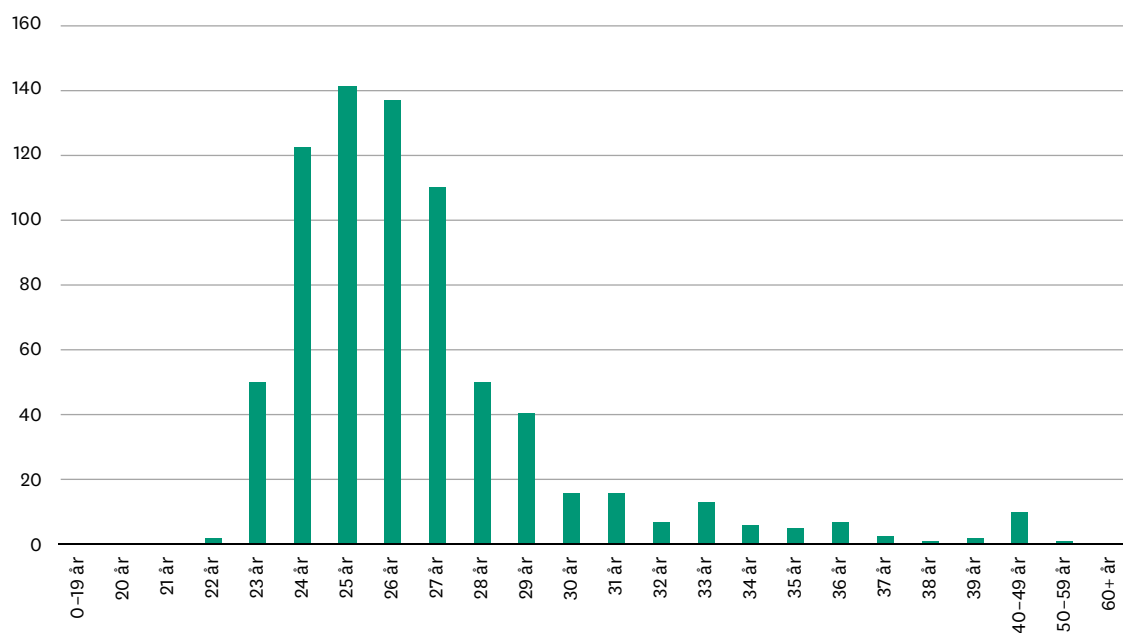
Den typiska åldern för examination med civilingenjörsexamen är 27 år för unga kvinnor och 28 år för unga män (se figur 17 och 18). För att nå upp till 80 procent kompensationsgrad och gå i pension vid 65 års ålder så behöver kvinnor som läser till civilingenjör och etablerar sig vid 27 års ålder spara 5 360 kronor per månad. Om pensionen istället senareläggs till alternativ pensionsålder, 70,6 år, så behöver 1 550 kronor sparas per månad (se tabell 16). Detta är 790 kronor mer per månad jämfört med om etablering

på arbetsmarknaden skett vid 23 års ålder som pensionsberäkningar vanligtvis utgår ifrån.

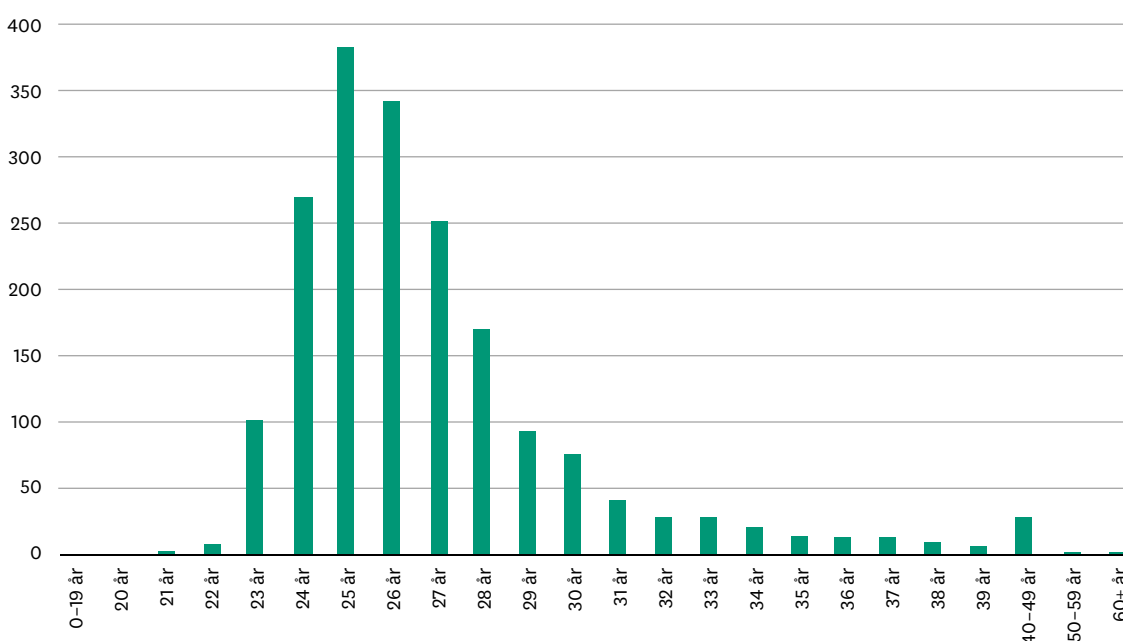
Motsvarande beräkningar för unga män visas i tabell 17. Vid alternativ pensionsålder så behöver sparandet vara 1 880 kronor när hänsyn tas till faktisk typisk ålder för examination, vilket är 1 070 kronor högre jämfört med antagande om etablering på arbetsmarknaden vid 23 års ålder.

Figur 17: Civilingenjörsexamen, kvinnor
Källa: SCB:s databas. Antal examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För personer som påbörjade sin utbildning läsåret 2009/10.

Figur 18: Civilingenjörsexamen, män
Källa: SCB:s databas. Antal examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För personer som påbörjade sin utbildning läsåret 2009/10.

Tabell 16. Så mycket behöver unga kvinnor som läser till civilingenjörsexamen spara privat varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid typisk examinationsålder 29 år
Pension vid 65 år	4500	5360
Alternativ pensionsålder 70,6 år	760	1550

Tabell 17. Så mycket behöver unga män som läser till civilingenjörsexamen spara privat varje månad (kronor) för att nå upp till 80 procent kompensationsgrad vid pension.

	Etablering på arbetsmarknaden vid 23 år	Etablering vid typisk examinationsålder 29 år
Pension vid 65 år	4790	5950
Alternativ pensionsålder 70,6 år	810	1880

Underlag för beräkningarna: Uppgifter för studenter som under läsåret 2009/10 påbörjade utbildning till civilingenjörsexamen (4–4,5 år) och sedan dess har tagit examen hämtades in från följande högskolor: Chalmers tekniska högskola, Luleå tekniska högskola, Blekinge tekniska högskola, Linköpings universitet, Lunds universitet, Mittuniversitetet, Mälardalens högskola, Umeå universitet samt Uppsala universitet. Totalt samlades statistik in för 2 649 examinerade.

Av de 737 examinerade som är kvinnor exkluderas de 23 som har tagit ut examen efter 35 års ålder. Bland kvarvarande 714 examinerade är åldern vid vilken minst tre fjärdedelar ur gruppen har tagit ut examen 27 år. Av de 1 912 examinerade som är män exkluderas de 73 som tagit ut examen efter 35 års ålder. Bland kvarvarande 1 839 är åldern vid vilken minst tre fjärdedelar ur gruppen har tagit ut examen 28 år. Spridningen av examinationsålder för de två grupperna visas i figur 17 och 18.¹³

Civilingenjörers ingångslöner varierar, och är typiskt omkring cirka 32 000 – 35 000 kronor. Den standardvägda lönen för kvinnor, det vill säga löneskillnaden efter hänsyn till yrke, ålder och utbildning, i privat sektor är 94 procent. Utifrån förenklingen att denna löneskillnad gäller jämnt ut under arbetslivet, så uppskattas ingångslönen för kvinnor som är civilingenjörer till 32 000 kronor och för män till 34 042 kronor. Tjänstepension ITP-1 används för gruppen med civilingenjörsexamen i beräkningarna utförda via Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.4. ●

¹³ SCB (2016).

Diskussion

Som visats i denna rapport så är det genomgående tydligt att beräkningar som antar att etablering sker på arbetsmarknaden vid 23 års ålder saknar relevans för dagens högskoleutbildade ungdomar. Förvisso finns en grupp unga som tar examen så tidigt, men typiskt sett är examinationsåldern betydligt senare. Den senare etableringen har en markant inverkan på pensionerna. Behovet av privat pensionssparande är minst dubbelt så högt när hänsyn tas till ungas faktiska etablering jämfört med pensionsmodellernas förlegade antaganden.

Pensionsmyndigheten och ansvariga politiker liksom banker, försäkrings- och pensionsbolag och intresseorganisationer bör i ökad utsträckning uppmuntra unga att ta hänsyn till åldern för etablering på arbetsmarknaden för att förstå utvecklingen av framtida pensioner. Information kan med fördel också kommuniceras redan

innan högskolestudier har påbörjats, samt till högskolestudenter. Därmed uppmuntras unga som påbörjat arbetslivet att spara tillräckligt medan de som ännu inte studerat klart får ökat perspektiv i värdet av snabbare genomströmning i högre utbildning. Från politiskt håll krävs fokus på att få ned inträdesåldern på arbetsmarknaden bland annat genom ökad genomströmning på högre utbildningar. Därtill krävs att ett klokt incitament för privat pensionssparande utformas. Den yttersta konsekvensen av att låta bli är mer bostadsbidrag och liknande stöd från samhället i framtiden. ●

Referenser

Jusek (2018). Ingångslön. Hämtat 2018-02-20: <<https://www.jusek.se/Lon/Loneforhandling/ingangsloner/>>

OECD (2017). "Education at a Glance 2017".

Pensionsmyndigheten (2016). "Tumregler för pensionsberäkningar", PM 2016-11-03, PID155527.

SCB:s databas. Antal examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå.

SCB:s databas. Lönestatistik. Data om lönenivåer för män och kvinnor med olika utbildningar.

SCB:s databas lönestatistik.

SCB (2016). "På tal om kvinnor och män - Lathund om jämställdhet 2016".

SCB (2017). "Inträdet på arbetsmarknaden för universitets- och högskolestuderande som har avslutat universitets- eller högskoleutbildning 2013/14", Temarapport 2017:8 utbildning.

Vårdfokus (2016). "Så här mycket får nyexaminerade sjuksköterskor i lön", 2016-04-13.

Kommentarer angående data

Pensionsmyndigheten har hjälpt till med detaljerade instruktioner kring hur Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.3 ska användas samt vilka input-värden i ekonomiska parametrar som är rimliga för att ge resultaten i fasta priser och dagens lönenivå. Typfallsmodell v3.4 blev tillgänglig under projektets gång. Den nya uppdaterade

modellen skickades över av Pensionsmyndighetens expert och nya beräkningar utfördes på den. En expert vid Pensionsmyndigheten hjälpte till med att verifiera hur beräkningarna ska ske också genom den uppdaterade Typfallsmodellen. Samtliga beräkningar som redovisas i denna rapport bygger på den uppdaterade v3.4 modellen.